

Invazia rusă a fost un act rațional

Este în interesul Occidentului să îl ia în serios pe Putin

John Mearsheimer

În Occident se crede că decizia președintelui rus Vladimir Putin de a invada Ucraina nu a fost un act rațional. În ajunul invaziei, premierul britanic de atunci, Boris Johnson, a sugerat că, probabil, Statele Unite și aliații săi nu au făcut "suficient pentru a descuraja un actor irațional și trebuie să acceptăm în acest moment că Vladimir Putin gândește probabil ilogic în această privință și nu vede dezastrul care îl așteaptă". Senatorul american Mitt Romney a făcut o remarcă similară după începerea războiului, menționând că "prin invadarea Ucrainei, domnul Putin a dovedit deja că este capabil de decizii ilogice și autodestructive". Ipoteza care stă la baza ambelor declarații este că liderii raționali pornesc războaie doar dacă au șanse să câștige. Prin începerea unui război pe care era destinat să îl piardă, s-a gândit, Putin și-a demonstrat lipsa de raționalitate.

Alți critici susțin că Putin nu a fost rațional deoarece a încălcat o normă internațională fundamentală. În acest punct de vedere, singurul motiv acceptabil din punct de vedere moral pentru a intra în război este autoapărarea, în timp ce invazia Ucrainei a fost un război de cucerire. Expertul în Rusia Nina Hrușcheva a afirmat că "prin asaltul său neprovocat, dl Putin se alătură unui lung șir de tirani iraționali" și pare "să fi cedat obsesiei sale egoiste de a restabili statutul Rusiei de mare putere cu propria sa sferă de influență clar definită". Bess Levin de la Vanity Fair l-a descris pe președintele Rusiei ca fiind "un megaloman însetat de putere";

fostul ambasador britanic la Moscova, Tony Brenton, a sugerat că invazia sa a fost o dovadă că este un "autocrat dezechilibrat" și nu "actorul rațional" care a fost odată.

Toate aceste afirmații se bazează pe înțelegeri comune ale raționalității, care sunt intuitiv plauzibile, dar în cele din urmă defectuoase. Contrar a ceea ce cred mulți oameni, nu putem echivala raționalitatea cu succesul și non-raționalitatea cu eșecul. Raționalitatea nu se referă la rezultate. Deseori, actorii raționali nu reușesc să își atingă obiectivele, nu din cauza unei gândiri prostești, ci din cauza unor factori pe care nu îi pot anticipa sau controla. Există, de asemenea, o tendință puternică de a echivala raționalitatea cu moralitatea, deoarece se consideră că ambele calități sunt caracteristici ale gândirii luminate. Dar și aceasta este o greșală. Politicile raționale pot încălca standardele de conduită larg acceptate și pot fi chiar nedrepte în mod criminal.

Așadar, ce este "raționalitatea" în politica internațională? În mod surprinzător, literatura științifică nu oferă o definiție bună. Pentru noi, raționalitatea constă în a da sens lumii - adică în a înțelege cum funcționează și de ce - pentru a decide cum

să atingă anumite obiective. Ea are atât o dimensiune individuală, cât și una colectivă. Responsabilii politici raționali sunt orientați spre teorie; ei sunt homo theoreticus. Aceștia au teorii credibile - explicații logice bazate pe ipoteze realiste și susținute de dovezi substanțiale - despre funcționarea sistemului internațional și le folosesc pentru a-și înțelege situația și pentru a determina cea mai bună modalitate de a o gestiona. Statele raționale agregă punctele de vedere ale principalilor factori de decizie politică printr-un proces deliberativ, un proces marcat de dezbateri solide și neinhibate.

Toate acestea înseamnă că decizia Rusiei de a invada Ucraina a fost rațională. Luați în considerare faptul că liderii ruși s-au bazat pe o teorie credibilă. Majoritatea comentatorilor contestă această afirmație, susținând că Putin era hotărât să cucerească Ucraina și alte țări din Europa de Est pentru a crea un imperiu rusesc mai mare, ceva care ar satisface un dor nostalgic în rândul rușilor, dar care nu are niciun sens strategic în lumea modernă. Președintele Joe Biden susține că Putin aspiră "să fie liderul Rusiei care i-a unit pe toți vorbitorii de limbă rusă. Adică... cred că este irațional". Fostul consilier pentru securitate națională H. R. McMaster susține: "Nu cred că este un actor rațional, pentru că este temător, nu-i așa? Ceea ce vrea el să facă mai mult decât orice

este să readucă Rusia la măreția națională. Este motivat de asta".

Dar există dovezi solide că Putin și consilierii săi au gândit în termenii teoriei simple a echilibrului de putere, considerând eforturile Occidentului de a face din Ucraina un bastion la granița Rusiei drept o amenințare existențială care nu poate fi lăsată să reziste. Președintele Rusiei a expus această logică într-un discurs în care a explicat decizia sa pentru război: "Odată cu expansiunea NATO spre est, situația pentru Rusia a devenit din ce în ce mai rea și mai periculoasă de la an la an... Nu putem sta cu mâinile în sân și să observăm pasiv aceste evoluții. Acesta ar fi un lucru absolut iresponsabil pentru noi". El a continuat să spună: "Nu este doar o amenințare foarte reală la adresa intereselor noastre, ci și la adresa existenței statului nostru și a suveranității sale. Este linia roșie despre care am vorbit în numeroase ocazii. Ei au depășit-o".

Cu alte cuvinte, pentru Putin, acesta a fost un război de autoapărare, menit să prevină o schimbare negativă a raportului de forțe. El nu a avut intenția de a cuceri întreaga Ucraină și de a o anexa la o Rusie mai mare. Într-adevăr, chiar dacă în binecunoscuta sa relatare istorică a relațiilor dintre Rusia și Ucraina a afirmat că "rușii și ucrainenii erau un singur popor - un singur întreg", el a declarat, de asemenea: "Respectăm dorința ucrainenilor de a-și vedea țara liberă, sigură și prosperă... Iar ceea ce va fi Ucraina - este la latitudinea cetățenilor săi să decidă". Nimic din toate acestea nu înseamnă să negăm că obiectivele sale s-au extins în mod clar de la începutul războiului, dar acest lucru nu este deloc neobișnuit pe măsură ce războaiele se desfășoară și circumstanțele se schimbă.

La 17 decembrie 2021, Rusia a înaintat o propunere de soluționare a crizei în creștere care prevedea o Ucraină neutră și retragerea forțelor NATO din Europa de Est pe pozițiile pe care le ocupau în 1997. Dar Statele Unite au respins-o din start.

Așa stând lucrurile, Putin a optat pentru război, care, potrivit analiștilor, va duce la invadarea Ucrainei de către armata rusă. Descriind punctul de vedere al oficialilor americani chiar înainte de invazie, David Ignatius de la The Washington Post a scris că Rusia va "câștiga rapid faza inițială, tactică, a acestui război, dacă va avea loc. Vasta armată pe care Rusia a dispus-o de-a lungul granițelor Ucrainei ar putea probabil să cucerească capitala Kiev în câteva zile și să controleze țara în puțin mai mult de o săptămână". Într-adevăr, comunitatea serviciilor de informații "a spus Casei Albe că Rusia ar putea câștiga în câteva zile prin copleșirea rapidă a armatei ucrainene". Desigur, aceste evaluări s-au dovedit a fi greșite, dar chiar și factorii de decizie raționali fac uneori calcule greșite, deoarece operează într-o lume incertă.

Decizia Rusiei de a invada a fost, de asemenea, produsul unui proces deliberativ, nu o reacție impulsivă a unui lup singuratic. Din nou, mulți observatori contestă acest aspect, susținând că Putin a acționat fără o contribuție serioasă din partea consilierilor civili și militari, care l-ar fi sfătuit împotriva încercării sale nesăbuite de a deveni un imperiu. După cum a spus senatorul Mark Warner, președintele Comisiei de Informații a Senatului: *"Nu a avut atât de mulți oameni care să aibă intrări directe la el. Așa că suntem îngrijorați de faptul că acest individ izolat a devenit un megaloman în ceea ce privește ideea că el însuși este singura figură istorică care poate reconstrui vechea Rusie sau recrea noțiunea de sferă sovietică"*. În altă parte,

fostul ambasador la Moscova Michael McFaul a sugerat că un element al irraționalității Rusiei este faptul că Putin este "profund izolat, înconjurat doar de yes men care l-au izolat de cunoștințele exacte".

Dar ceea ce știm despre coteria lui Putin și despre modul în care gândește despre Ucraina dezvăluie o altă poveste: Subordonații lui Putin îi împărtășeau opiniile despre natura amenințării cu care se confruntă Rusia, iar el s-a consultat cu ei înainte de a lua o decizie privind războiul. Consensul dintre liderii ruși cu privire la pericolele inerente în relația Ucrainei cu Occidentul este clar reflectat într-un memorandum din 2008 al ambasadorului de atunci în Rusia, William Burns; acesta avertiza că "intrarea Ucrainei în NATO este cea mai strălucitoare dintre toate liniile roșii pentru elita rusă (nu doar pentru Putin). În mai mult de doi ani și jumătate de conversații cu actori-cheie din Rusia, de la cei care se târăsc în fundul întunecat al Kremlinului până la cei mai ascuțiți critici liberali ai lui Putin, nu am găsit încă pe nimeni care să vadă Ucraina în NATO altfel decât ca pe o provocare directă la adresa intereselor rusești... Nu pot concepe niciun pachet măreț care să le permită rușilor să înghită liniștiți această pastilă".

Nici Putin nu pare să fi luat singur decizia pentru război, așa cum lăsa să se înțeleagă poveștile despre el complotând în condiții de izolare sub influența Covidului. Când a fost

Întrebat dacă președintele rus s-a consultat cu consilierii săi cheie, ministrul de externe Serghei Lavrov a răspuns: "Fiecare țară are un mecanism de luare a deciziilor. În acest caz, mecanismul existent în Federația Rusă a fost utilizat pe deplin". Cu siguranță, pare clar că Putin s-a bazat doar pe o mână de confidenți care împărtășesc aceleași idei pentru a lua decizia finală de a invada, dar acest lucru nu este neobișnuit atunci când factorii de decizie politică se confruntă cu o criză. Toate acestea pentru a spune că decizia Rusiei de a invada a apărut cel mai probabil în urma unui proces deliberativ - unul cu aliați politici care îi împărtășeau convingerile și preocupările de bază cu privire la Ucraina.

Nici Putin nu pare să fi luat singur decizia de a intra în război, așa cum lăsa să se înțeleagă poveștile despre el complotând în condiții de izolare sub influența Covidiei. Întrebat dacă președintele rus s-a consultat cu principalii săi consilieri, ministrul de externe Serghei Lavrov a răspuns: "Fiecare țară are un mecanism de luare a deciziilor. În acest caz, mecanismul existent în Federația Rusă a fost utilizat pe deplin". Cu siguranță, pare clar că Putin s-a bazat doar pe o mână de confidenți care împărtășesc aceleași idei pentru a lua decizia finală de a invada, dar acest lucru nu este neobișnuit atunci când factorii de decizie politică se confruntă cu o criză. Toate acestea pentru a spune că decizia Rusiei de a invada a apărut cel mai probabil în urma unui proces deliberativ - unul cu aliați politici care îi împărtășeau convingerile și preocupările de bază cu privire la Ucraina.

Mai mult, nu numai că decizia Rusiei de a invada Ucraina a fost rațională, dar nu a fost nici anormală. Se spune despre multe mari puteri că au acționat în mod nerațional când, de fapt, au acționat rațional. Lista include Germania în anii de dinaintea Primului

Război Mondial și în timpul crizei din iulie, precum și Japonia în anii '30 și în timpul pregătirii pentru Pearl Harbor. În ambele cazuri, principalii factori de decizie politică s-au bazat pe teorii credibile ale politicii internaționale și au deliberat între ei pentru a formula strategii de abordare a diferitelor probleme cu care se confruntau.

Acest lucru nu înseamnă că statele sunt întotdeauna raționale. Decizia Marii Britanii de a nu face un echilibru împotriva Germaniei naziste în 1938 a fost determinată de aversiunea emoțională a prim-ministrului Neville Chamberlain față de un alt război terestru european, împreună cu succesul său în a închide o deliberare semnificativă. Între timp, decizia americană de a invada Irakul în 2003 s-a bazat pe teorii necredibile și a apărut în urma unui proces decizional nedeliberativ. Dar aceste cazuri sunt excepții. Împotriva opiniei din ce în ce mai des întâlnite printre studenții de politică internațională, conform căreia statele sunt adesea neraționale, noi susținem că majoritatea statelor sunt raționale în cea mai mare parte a timpului.

Acest argument are implicații profunde atât pentru studiul, cât și pentru practica politicii internaționale. Niciuna dintre ele nu poate fi coerentă într-o lume în care predomină non-raționalitatea. În interiorul academiei, argumentul nostru afirmă ipoteza actorului rațional, care a fost mult timp o componentă

fundamentală pentru înțelegerea politicii mondiale, chiar dacă a fost recent atacată. Dacă non-raționalitatea este norma, comportamentul statelor nu poate fi nici înțeles, nici prevăzut, iar studiul politicii internaționale este un efort inutil. Numai dacă alte state sunt actori raționali, practicienii pot anticipa modul în care prietenii și inamicii se vor comporta într-o anumită situație și, astfel, pot formula politici care să promoveze interesele propriului stat.

Toate acestea pentru a spune că factorii de decizie occidentali ar fi bineveniți să nu presupună automat că Rusia sau orice alt adversar nu este rațional, așa cum fac adesea. **Acest lucru nu face decât să submineze capacitatea lor de a înțelege cum gândesc alte state și de a elabora politici inteligente pentru a le face față.** Având în vedere mizele enorme ale războiului din Ucraina, acest lucru nu poate fi subliniat îndeajuns.

<https://unherd.com/2023/09/the-russian-invasion-was-a-rational-act/>

Tradus de DeepL

Via Max Tzinman

